

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 342. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm8722/facsimile.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

ad som en Nar, maatte han humpo paa Papes Been hele Landet rundt, og have den Gaime at høre hardtad allevegne, det var hans forjente Løn. Pope sit i Dvrigt Iliaden saa vel betalt, at han lod Odysseen løbe med, dog ikke i Kjøbet, ikke heller udmaiet synderlig af hans Misserhaand, men mest besørget af hans Svende, som i det mindste kunde mere Græsk end han, hvortil dog dog ikke heller hørde meget. Navnet af Fornusts Digteren forskriver sig især fra hans Bers om Mennesket i ham selv, og maa da vel forstaaes ironisk, siden hele Verket gaar ud paa, at Fornusten er i Grunden ingen Ting, da Lyften driver Verket. Det samme Riim er ellers ganske mærkeligt, tildeels ved sinderige Vendinger og smaa Bittigheder, deels, og det især, ved en oprigtig og sandfærdig Skildring af hvad man har kaldt Fornusts Herredømme, Dyd og Sligt. Hans Gaver som Spot: Nimer maa andre bedømme, men vidst er det, at han i sin Dunciade har glemt een Slet Digter som forjente de fleste Snert, ja at han der i alle Maader har glemt sig selv, og dode kun stræbt at bevise sin Livpaasand om den her-
1744 skende Lidenskab.

Om de saakaldte Bidskaber kan man sats sig kort, thi deres Dyrkning har kun historisk Betydning, naar de dyrkes med And, ei naar de kun drives som Haandværker (Professioner) og det blev i England daglig mere Tilfældet. Historien har vi seet forløst i den aandede Tid, og

man kan da forud vide, at prøvede man end i det attende Aarhundrede at behandle dens rige Stof, kunde det blot være fabrikmæssig, med Hensyn paa hvad der fandt Uffæring, eller i det Høieste hvad man kunde have Væe af. Et Fabrikat af det grovste Slags var den store almindelige Verdenskrønike, et vidløst Arbejde eller rettere Sammenvæv, hvis eneste Fortjeneste er, at være det første vidtløstige Værk i sit Slags, og denne tilhører ikke Forfatterne, men den gamle engelske Land, der var saa fuld af Kampforestillinger, at man sit kan sige; Europa vil Intet kunne frembringe, hvorom den ingen Forestilling har davi. I store Anseelse staaer Gibbons Værk om det romerske Riges Forfald, og Humes engelske Historie, og som Beviser paa Fabrikat fortjene de det virkelig, men spørger man om en livlig Betragtning af Fortiden, Syn for Kunderlivet som det Væsenlige, hvori Grunden og Sammenhængen ligger, eller blot efter et rigtig Begreb om de synlige Statsforhold, en stilig Fortælling og en behagelig Stil, da er der ingen hjemme. Gibbon er ikke klogere end at see Besyndelsen til Romerrikets Forfald i Trajans Dage, hans Fortælling og Stil er forkunstlet, død og kold, breiet tilligemed Sproget efter Næsen mod Rom, og kan det end et Dieblif forlyste at see paa det glatte Mosaik, er dog Kedsommelighed og Hovedpine de visse følger af at stirre paa den øde, eensformige Flade Længden. Mær-

Kælig er Bogen ellers, som det eneste historiske Kunstværk en Engellænder har frembragt med en vis Kjærlighed til sin Gjenstand, thi det viser hvad Engelland i Historien elsker: den kolde, stive romerske Storladenhed. Hume var, som sagt, en Skotte, og det er da intet Under, at det kun er det sjuartte Aarhundrede i Engellands Historie han med nogen Deeltagelse har behandlet, medens han reentud foragtede Old-Kroniken. At han dog i Grunden foragtede al Historie, hvori han kun saae lutter Ufsædte, om hvis Virkelighed, trods af mulig Sikkerhed, det var hans store Lyst at tvivle, følger af sig selv, og derfor var Parlaments-Historien hans Livsstykke, thi der var pro og contra i sin Kraft, og Udsættelse som et Slumpetræk. Den eneste indfødte Engellands-Kronike af noget Omfang er da vel Smollets, der er skrevet med en Oprigtighed og Simplicitet der behager, og har i Kobberstik af alle de navnkundige Statsfolk et Fottrin, hvert Lands Kronike burde gjøre den stridigt, men den mangler naturligtvis af indvortes Sammenhæng, er for lang til et Udtog, for kort og ubjæmt til en Hovedbog, og besætter sig kun med Krig og Politik; thi at man i Anmærkningerne finder endeel Navne paa navnkundige Forfattere, er kun en Overflødighed, der, som man veed, afhjælper ingen Mangel. Gad man nu ikke engang sammenkræve en nogenlunde fuldstændig Historie, da gad man

end mindre bearbejde den, og den engelske Historie for det Luderste Huus, er den Dag i Dag et Bildernis, hvor der staae mange Træer som kun mangle en Gartner for at bære herlige Frugter, mangen yndig Blomst, der kun mangler Vind for at udfolde sig med Glæde og duftelig. Forunderlig nok, at et Folk, saa flittigt til med Væge at pløie allehaande stolte Bølger, dog i alle Maader helst vil have sit paa det Tørre, eller som det paa Engelsk hedder: i det Mene; men vist er det, at de ere et Slags Ghineser i Hjertet, som mene at det andet Strid paa aandige Kampbaner vilde besjæmme det Første, og dem selv med, som om de ikke var et Folk, der vidste og kunde hvad de vilde, altsaa ogsaa giennelebe enhver Bane, i det samme de brød den. Derfor ere Engellænderne i alle Videnskaber og Kunster saa langt tilbage, som den store Mand hos dem, der gjorde et Kampstridt deri, og paa hans Død trobde de, som paa et Drakelsprog. Deres Drakter i Oldsagerne, Grundsproget, Philosophie, Physik og Mathematik: Camben, Hides, Bacon og Newton have vi seet, men endnu savnede man et i Uffhetiken og Modersmaalet, og virkelig var det en slem Forlegenhed, især siden Shakspear begyndte at gaae igjen, og kunde ikke godt forliges med de yngre Hovdinge om Høisædet. En Slags Boileau havde man vel faaet i Pope, men dog var Savnet af en Bateau saameget soleligere,

som saa af de engelske Digtere kunde bestaae for den franske Smag, som var den eneste man havde ret beskrevet, og som Engellænderne gjerne vilde billiget, naar de kun havde hørt den, men nu være gode Raad byre, thi der gjaldt ogsaa her om en Hat til mange sridige Hoveder, en der s. Ex. kunde passe baade Shakspear og Dryden, Addison og Pope; thi ingen af sine Hædersmænd vilde man opoffre, intet af sin ueftige Smag vilde man fornægte. Man seer da let, her var ikke at tænke paa en Æsthetik, men kun paa æsthetiske Commentarer, ikke paa noget Forlig, men kun, som i Staten, paa en Slags Parlamentering, hvor hver kunde være god for sig, og med et saadant Surrogat besaaede endelig Samuel Johnson Old-England, som derved ogsaa fik sin Æsthetik paa det Løse.

født 1709, død 1784
 Johnson, en Boghandleren fra Lichfield, gjorde sig først fortjent ved sin berømte engelske Ordbog, der vist nok baade rober Flid og Forsand, men var ikke Engellænderne kjær, fordi een Engellænder derved gjorde meer end de Fyrgetive i Paris, der ubearbejdede den franske Ordbog, og fordi de nu vidste hvad der var godt Engelsk, en Ting der vist nok ikke heller lod sig afgjøre paa anden Maade, naar man ikke kjendte eller ændrede Roden, og naar alt det franske sinste Pludderværk, der stod i Bøgerne, skulde, som det naturligheds maatte, være godt Engelsk, og Shakspears Moderemaal aflagt. Nu havde

